

Vergaderjaar 2008–2009

26 419

Toerisme en recreatie

Nr. 36

BRIEF VAN DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKWALITEIT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 29 juni 2009

Inleiding

Een waterrijke delta met zeer gevarieerde landschappen, natuur en historische steden. In ons kleine land met een aantrekkelijke afwisseling tussen stad en land is het prettig wonen, werken en genieten. Deze kenmerken geven Nederland haar unieke identiteit waar de inwoners trots op zijn. Inventieve Nederlanders maakten het land tot wat het nu is. Bij toekomstige ontwikkelingen dient zorgvuldig met de schaarse ruimte in ons land te worden omgegaan. De rijksoverheid kan en wil dit niet alleen doen maar scheidt de randvoorwaarden voor medeoverheden, ondernemers en burgers om op gebiedsniveau tot inspirerende coproducties te komen. Zo kan iedereen het landschap meemaken en wordt ons land mooier: heel groen Nederland beschikbaar voor de recreant.

Het Nederlandse landschap levert geluk en euro's op en de bijdrage van toerisme en vrijetijdsbesteding aan de Nederlandse samenleving is daarbij groot: welzijn, gezondheid, kwaliteit van leven, het brengt bevolkingsgroepen met elkaar in contact en kan als belangrijke drager van ruimtelijke kwaliteit functioneren voor aantrekkelijke steden en een vitaal platteland. Naast een maatschappelijk belang heeft toerisme en vrije tijd ook een aanzienlijke economische betekenis. De bestedingen van Nederlandse en buitenlandse toeristen lopen jaarlijks in de tientallen miljarden euro's. Daarnaast heeft de sector een substantieel aandeel in de werkgelegenheid en is het toekomstperspectief voor de sector als belangrijke economische pijler voor de toekomst van Nederland veelbelovend.

Ik heb in nauwe samenwerking met de staatssecretaris van EZ en de minister van VROM een dialoog met de samenleving gevoerd over het toekomstige recreatiebeleid. Deze dialoog vond plaats in het verlengde van de Agenda Landschap: «Landschappelijk verantwoord ondernemen voor iedereen» en is in de kabinetsreactie op het VROM-raad advies «Groeten uit Holland» aangekondigd (TK, 26 419, nr. 33).

De aanleiding voor de dialoog was de vraag of het huidige recreatiebeleid nog voldoet aan de opgaven en wensen van overmorgen. Wat is de opgave voor het recreatiebeleid voor nu en in de toekomst? Wat gaat er nu al goed met het recreatiebeleid? Welke toekomstige rol zien deelnemers aan het debat voor zichzelf? Wat is er nodig van het Rijk, andere overheden en andere partijen? Conform toezegging informeer ik u in deze brief over de beleidsvoornemens die volgen uit de dialoog. Deze brief bied ik u mede namens de minister van VROM en de staatssecretaris van EZ aan. U wordt uiterlijk 1 september aanstaande door de staatssecretaris van EZ geïnformeerd over de voortgang van de Toerismebrief en de toezeggingen die gedaan zijn in het AO Toerisme van 10 september 2008 (TK, 26 419, nr. 35H), zodat de staatssecretaris van EZ u kan informeren over de meest actuele ontwikkelingen in toerisme en recreatie (cijfers eerste half jaar 2009). Ook zal minister Cramer u binnenkort, mede namens mij, een beleidsbrief sturen over het onderzoek dat ingaat op de vraag of, en zo ja op welke wijze, het onderscheid tussen woningen en recreatiewoningen in wet- en regelgeving op termijn kan worden opgeheven (motie tijdens VAO Handhaving van 2 april 2008, 31 200 XI, nr. 103), alsmede over de Voortgangsrapportage Uitvoering recreatiewoningen-beleid (Toezegging in brief 12-07-07, 30 800 XI, nr. 85).

Resultaten Strategische Dialoog Recreatie

De strategische dialoog heeft een rijke oogst aan inzichten, ideeën en beelden opgeleverd, die ik hieronder kort samenvat. Een uitgebreid verslag vindt u in bijlage 1.

Het realiseren van recreatief groen rond stedelijke gebieden, de focus van het huidige recreatiebeleid, wordt door deelnemers aan de dialoog onderschreven. Groene longen zijn belangrijk voor steden en dragen bij aan diverse maatschappelijke doelen zoals het welzijn van mensen, integratie, gezondheid, het beperken van (recreatie)mobiliteit, een aantrekkelijk vestigingsklimaat en een prettige woonomgeving.

Vrije tijd wordt echter niet alleen in het groen doorgebracht maar ook in de stad en op of aan het water. Binnen en buiten. Afhankelijk van beschikbare tijd en interesses combineren mensen activiteiten en varieert de actieradius van de recreant of toerist van dichtbij huis tot verder weg. Vrijtijdsbesteding begint bij de mens, die een keuze maakt in het beschikbare aanbod.

Ondernemers leveren een belangrijke bijdrage aan het vrijetijdsaanbod. Visitekaartje voor hen is een mooi landschap voor hun gasten. Dat geldt van verbrede agrarische bedrijven die logies en streekproducten aanbieden tot campinghouders in mooie natuurgebieden. De recreatiesector is echter versnipperd en heeft behoefte aan kennis en ruimte om te ondernemen. De roep om een coördinerend minister voor recreatie volgt hieruit.

Reactie op de uitkomsten van de Strategische Dialoog

In onderstaande wordt gereageerd op de uitkomsten van de dialoog en vervolgens wordt aangegeven hoe de betrokken departementen LNV, EZ en VROM deze zullen meenemen in hun beleidsvoornemens. Hierbij worden bovenstaande resultaten vertaald in onderstaande acties:

1. ruimtelijke inrichting en beheer
2. ruimte voor ondernemen
3. communicatie

Tijdens de dialoog kwam de vraag om één coördinerend bewindspersoon, vanwege de integrale beleidsopgave waar recreatie voor staat. Ik ben van mening dat een goede samenwerking en afstemming tussen de betreffende departementen noodzakelijk is, maar dat dit prima kan binnen de bestaande verhoudingen en geen rijksprogramma met coördinerend bewindspersoon vergt. Ik voel mij wel verantwoordelijk om het beleidsterrein, waar nodig, te agenderen bij publieke en private partijen en zie mijzelf als ambassadeur van recreatie, waarop ik ook aanspreekbaar ben. Om de kwaliteit van de leefomgeving te borgen zijn echter vele publieke en private partners nodig waaronder de departementen EZ (toerisme, sector), VROM (RO, stedelijke vernieuwing), V&W (water en recreatiemobiliteit), VWS (sport, gezondheid), OCW (cultuurhistorie), Jeugd en Gezin en WWI (wonen en integratie), waarmee ik nauw samenwerk.

Het Rijk zorgt daarbij voor de randvoorwaarden voor vrijetijdsbesteding, zodat Nederlanders van hun omgeving kunnen genieten, wat ten goede komt aan hun welzijn. Het Rijk zorgt voor de ruimtelijke kaders en voor de inrichting van groene gebieden waarbij de focus ligt op het opheffen van groentekorten rond stedelijke gebieden en het ontwikkelen en versterken van de recreatieve toegankelijkheid van het groen. Met landbouw en natuur in mijn portefeuille – 80% van het Nederlandse oppervlak – heb ik dagelijks contact met beheerders en agrariërs die zoveel mogelijk hun terreinen openstellen. Ook de recreatieondernemers in deze gebieden zijn mijn gesprekspartner.

1 Ruimtelijke inrichting en beheer

Uit de dialoog blijkt dat het realiseren van recreatiegroen in verstedelijkte gebieden urgent blijft. Dit is een bevestiging van het huidige beleid dat inzet op de realisatie van goed bereikbaar, toegankelijk groen in en om de stad via aantrekkelijke groene stad-landverbindingen. Zoals in de Agenda Landschap door mij en de minister van VROM is aangekondigd, blijft de realisatie en een goed beheer van openbaar toegankelijk groen in verstedelijkt gebied een belangrijk aandachtspunt. In het programma Groen en de Stad werkt mijn ministerie samen met het ministerie van VROM, WWI, de G31, de provincies en een aantal maatschappelijke partners om een extra impuls te geven aan groen in en om de stad. Dat is nodig, want groen kan een belangrijke bijdrage leveren aan het oplossen van grootste stedelijke vraagstukken. Daarom investeer ik onder andere 7,8 miljoen euro in meer en beter groen in krachtwijken. Met dat geld worden parken en plantsoenen opgeknapt, natuurspeelplekken aangelegd en groene verbindingen tussen stad en platteland versterkt. Als minister van het programma Groen en de Stad wil ik groen in de stad zo hoog op de politieke agenda krijgen, dat het een vaste plaats krijgt in alle verkiezingsprogramma's op lokaal niveau. Groen is goed voor de gezondheid, de leefbaarheid in de stad, het milieu, en het levert bovendien geld op. Groen bevordert onderling contact, ontspant en verlaagt stress. Vandalisme, vervuiling, verloedering, agressie en kleine criminaliteit komen veel minder voor in groene wijken. Daarom wil ik mij blijven inzetten voor het realiseren en verbeteren van groen in en om de stad.

Wat ik veelvuldig terughoorde in de dialoog is dat de huidige focus van het Rijk op het verstedelijkte gebied te beperkt is. De Nederlander en de toerist blijven niet in of vlakbij de stad. Afhankelijk van tijd, mobiliteit of andere motieven, vertoeft hij graag in de rest van Nederland, bijvoorbeeld op het water of in één van de mooie natuurgebieden die ons land rijk is. Buiten de steden is de recreatiedruk bezien vanuit het aantal inwoners minder groot. Echter de afstanden in Nederland zijn kort en in weekenden of vakanties makkelijk te overbruggen, waardoor de recreatiedruk ook elders in het land toeneemt. Deze recreatiedruk zie ik als een kans voor het

platteland dat te maken heeft met een krimpende bevolking. Door te investeren in natuur en landschap met inkomsten uit landbouw, toerisme en recreatie ontstaat een mooiere leefomgeving met een duidelijke identiteit. Ik vind het daarom van belang mij niet alleen te richten op verstedelijkte gebieden maar ook oog te hebben voor een maximaal ontsloten buitengebied.

1.1 Opheffen en voorkomen van barrières door verstedelijking en infrastructuur

Verstedelijking en aanleg of opwaardering van wegen en sanering van overwegen kunnen barrières voor recreanten veroorzaken. Ze leiden tot afsluiting van kruisingen en tot doorsnijding van lokale stelsels van wegen, paden en watergangen. De bereikbaarheid van het groen en blauw kan daarmee in het nauw komen. Naast knelpunten in fysieke zin vormen lawaai, onveiligheid, lelijkheid en onvindbaarheid een belemmering voor de recreatieve toegankelijkheid voor wandelaars, fietsers, ruiters en de toervaarders.

Niet alleen in de Randstad zijn knelpunten, maar ook in andere Nationaal Stedelijke Netwerken. Daarom zet ik mij in om op landelijke schaal huidige knelpunten op te lossen en nieuwe knelpunten te voorkomen. Bij deze opgave is ook de inzet van andere overheden en organisaties van groot belang. Ik zal in overleg met alle partners vragen om hun bijdrage. Zo wordt in het kader van ISV3 aan de steden gevraagd om hiervoor ook middelen ter beschikking te stellen.

Een goed voorbeeld hiervan is de samenwerking met de Groene Hart provincies en de vier grote steden (G4). Om bestaande knelpunten weg te werken heb ik met de bestuurders afspraken gemaakt om te komen tot uitvoeringsagenda's Recreatief RouteNetwerk, zodat daadwerkelijk met realisering kan worden begonnen. Daarnaast is bij de betrokken bestuurders draagvlak om uitvoeringsagenda's in te brengen in integrale planprocessen, zoals de gebiedsagenda's in het kader van het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT), de verstedelijkingsafspraken en de realisatie van groen om de stad (Recreatie om de stad, Rods).

1.2 Versterken van het groene ruimtelijke beleid en de relatie stad – land

Het Rijk wil ruimte voor recreatie en een beleefbaar buitengebied bieden. Belangrijke instrumenten hierbij zijn het ruimtelijk beleid om gebieden open te houden en het inrichtingsbeleid, om groene gebieden aan te leggen. Ook binnen dit beleid probeert het Rijk meer rekening te houden met de vraag van de recreant en ondernemers meer ruimte te bieden om bij te dragen aan gebiedsontwikkeling.

Transformatie Rijksbufferzones naar recreatie

In de Randstad, Gelderland en in Zuid-Limburg is een deel van de groene ruimte aangeduid als Rijksbufferzone. De bufferzones krijgen meer betekenis en worden gebruikt en gewaardeerd door de «stedeling». Niet alle vormen van recreatie zijn echter passend binnen bufferzones. Van belang is te bepalen waar vraag naar is in de afzonderlijke bufferzones en waar in nabij gelegen gebieden nog niet in wordt voorzien. Vooral recreatie die inspeelt op de behoefte aan rust, ruimte, cultuur en lekker actief buiten zijn in een groene omgeving blijken geschikt te zijn voor de Rijksbufferzones. Om te kunnen voorzien in de recreatievraag moeten Rijksbufferzones beter toegankelijk en bereikbaar worden. Daarnaast zal de bekendheid van deze gebieden als plek voor recreatie en ontspanning moeten groeien.

Het consistente ruimtelijke regime van de Rijksbufferzones, die vijftig jaar geleden zijn aangewezen, blijkt succesvol te zijn. Vanuit een zelfde vooruitziende blik bekeken zijn er ook andere gebieden bij steden die onder druk staan en die het behouden waard zijn. Het Rijk verkent samen met medeoverheden de noodzaak voor aanwijzing van nieuwe Rijksbufferzones, als middel om (regionale) ambities rond recreatie in de stedelijke omgeving te ondersteunen. Zo is eind vorig jaar samen met de provincie Gelderland het Park Lingezen (gelegen tussen Arnhem en Nijmegen) als Rijksbufferzone aangewezen. Met de provincie Noord-Brabant en betrokken gemeenten in de regio Eindhoven is besloten tot aanwijzen van een nieuwe Rijksbufferzone voor het Middengebied Eindhoven-Helmond.

Planologische duidelijkheid en ontwikkeling

De inrichting van de Rijksbufferzones en de doorontwikkeling van de recreatieve functie van deze gebieden vraagt om een uitwerking langs twee sporen.

Het eerste spoor gaat uit van het bieden van planologische duidelijkheid. In de AMvB Ruimte zijn daartoe in overleg met provincies en gemeenten ruimtelijke regels voor de Rijksbufferzones opgesteld. Het open groene karakter en een daarbij passende recreatieve functies voor de Rijksbufferzones staan daarbij voorop. Andere functies zoals grondgebonden landbouw, natuur- en waterbeheer krijgen daarbij de ruimte zich te ontwikkelen in deze gebieden. In de Rijksbufferzones vindt geen verdere toename van stedelijk ruimtebeslag plaats buiten bestaand bebouwd gebied. Woningbouw is mogelijk binnen bestaande bebouwing en daarbuiten in de vorm van Ruimte-voor-Ruimte of Rood-voor-Groen als onderdeel van een integraal gebiedsplan.

Het tweede spoor is gericht op ontwikkeling. Rijk en provincie investeren via het ILG in de aankoop en inrichting van gronden voor dagrecreatie in een deel van de bufferzones. Daarbij is bepalend wat de rol is die de bufferzone kan vervullen binnen het stedelijk netwerk. Ontwikkeling van een recreatiegebied vraagt om een regionale visie. De recreatiemotieven (wensen) van mensen zijn mede bepalend voor de toekomstige inrichting en het gebruik van de Rijksbufferzones. Recreatieve mogelijkheden kunnen veelal in combinatie met deze bestaande functies worden ontwikkeld. De transformatie van de Rijksbufferzones is derhalve een integrale ontwerpogave. Het Rijk ondersteunt de provincie, samenwerkende gemeenten en ondernemers bij het van de grond tillen van deze gebiedsontwikkeling.

Nieuwe vormen van realisatie, inrichting en beheer

Het Rijk heeft zelf ook een verantwoordelijkheid genomen om groene recreatieve gebieden te realiseren. Er is nog steeds een groeiende behoefte om te recreëren in het groen. In Nederland en in het bijzonder in de Randstad. Ik heb op 13 november 2008 met de betrokken provincies en steden (G4P3) het Impulsprogramma RodS vastgesteld om de realisatie te versnellen. Ook heeft het Rijk tijdens het bestuurlijk overleg op 8 mei 2008 met de G4P3 ingestemd met het toepassen van nieuwe uitvoeringsconcepten. Dit biedt de provincies meer mogelijkheden om het gewenste aantal hectaren RodS te realiseren (zie bijlage 2). Door deze nieuwe concepten heeft de provincie Noord-Holland al aangegeven dat meer gebieden kunnen worden ingericht.

Daarnaast heb ik samen met de provincies gesignaleerd dat het huidige model voor de bepaling van de inrichtings- en beheerskosten van recreatiegebieden niet meer aansluit bij de eisen van deze tijd. Ik ben op dit moment bezig met de provincies en de uitvoerende diensten Dienst Landelijk Gebied en Staatsbosbeheer een aantal varianten met verschillende inrichtings- en beheersniveaus te ontwikkelen. Mijn ambitie is

daarbij een koppeling te leggen tussen de inrichtingsniveaus en het gebruik van de gebieden door verschillende gebruikers- of motiefgroepen. Daarnaast wil ik de verschillende varianten illustreren aan de hand van referentiebeelden, ontleend aan bestaande parken en groenzones (zie ook paragraaf 1.3). Tevens studeer ik op de mogelijkheid om in dichtbij de stad gelegen gebieden een vorm van eigenaarschap door bewoners en gebruikers in te voeren waardoor ook een duurzaam beheer van deze gebieden wordt geborgd. Bij de midtermevaluatie van het ILG in 2010 kom ik terug op nieuwe vormen van realisatie, inrichting en beheer.

Eén samenhangend ruimtelijk kader voor groene recreatieve gebieden

In de Agenda Landschap heb ik samen met collega Cramer één duidelijk kader voor gebieden met een groene recreatieve functie aangekondigd. Door de verschillende gebiedscategorieën in termen van inrichting en ruimtelijke bescherming beter op elkaar af te stemmen en in samenhang met elkaar te ontwikkelen zullen recreatie en ruimtelijk beleid elkaar gaan versterken. Hierbij worden meer mogelijkheden geboden voor (agrarische) ondernemers en burgers bij regionale, lokale ontwikkelingsinitiatieven.

1.3 Innovatieprogramma Mooi Nederland

Innovatieve plannen of projecten over slim en zuinig ruimtegebruik waarmee verrommeling wordt tegengegaan, komen in aanmerking voor een financiële bijdrage vanuit het Rijk. In twee rondes kunnen plannen en projecten worden aangedragen. De eerste ronde is recent van start gegaan, waarbij als één van de drie thema's gekozen is voor «Identiteit van stadsrandzones». Het thema «Identiteit van stadsrandzones» richt zich op de groene zones naast en tussen de steden binnen de stedelijke netwerken, waaronder de Rijksbufferzones.

Opgave is om de groene ruimte meer betekenis te geven voor de stedelingen die ontspanning zoeken. Daarom is het nodig om het groen te ontwikkelen en te beschermen als integraal onderdeel van een duurzaam en functioneel stedelijk netwerk. Het Rijk stimuleert en draagt bij aan de groenrecreatieve ontwikkelingen in de stadsrandzones.

Specifiek aangeduide onderwerpen voor innovatie betreffen: regionale integrale visievorming, voorbeelden van regionale verevening en regionaal beheer en handhaving.

1.4 Openstelling natuur

Terreinbeheerders stellen hun gebieden zoveel mogelijk open voor recreanten. Voor het terugdringen van recreatietekorten in de nabijheid van steden heb ik met Staatsbosbeheer afspraken gemaakt. Staatsbosbeheer beheert 95 000 ha op 10 km van het stedelijk gebied.

Staatsbosbeheer spant zich in om bij de gesignaleerde tekortgebieden de opvangcapaciteit en bruikbaarheid van deze gebieden te optimaliseren. Daarbij benut Staatsbosbeheer de verschillende motieven van (toekomstige) recreanten. Het gaat dan met name over het bieden van meer mogelijkheden voor recreanten met de volgende motieven: gezelligheid, er even tussen uit en uitdaging. Speciale inspanning wordt verricht voor het Diemberbos, de Balij/Bieslandse Bos en Gagelbos die als voorbeeldgebied zullen gaan werken. Maar daarnaast ook aandacht voor gebieden als Waarderhout, Purmerbos, Leidschendammerhout, Valckestein, Waalbos, IJsselbos/Noord IJsseldijk, Nieuw Wulven, De Elzen, Zwaansbroek, Bentwoud, Houtrakbos, Lingezege, Tull en 't Waal, Vennepenhout en Albasserbos.

Om ook de meer op de beleving van wildernis en ruige natuur gerichte

recreant beter te bedienen zal de beleefbaarheid van grote natuurgebieden grenzend aan de Randstad worden verbeterd. Het gaat dan met name om de beleefbaarheid van de Oostvaardersplassen, de Biesbosch, het Rivierengebied en de duinen.

Bij het ontwikkelen van alle gebieden wordt nauw samenwerkt met recreatieondernemers.

Tevens spant Staatsbosbeheer zich in het kader van de contractafspraken in om in andere tekortgebieden, zoals rondom Leeuwarden, Groningen, Zwolle en Sittard/Geleen, met bestaande middelen de gebruikswaarde van de gebieden verder te vergroten. In deze dicht bij de stad gelegen gebieden zal verdere ervaring worden opgedaan met vormen van participatie en «eigenaarschap» door bewoners en gebruikers. Vooral de gebieden die dicht tegen woonwijken aanliggen komen hiervoor in aanmerking. Staatsbosbeheer en de Dienst Landelijk Gebied zullen hun kennis op dit gebied bundelen en werken samen om in deze gebieden tot aantrekkelijke inrichtingsconcepten en vernieuwende participatievormen te komen.

1.5 Openstelling recreatief aantrekkelijke oevers

Waterschappen kunnen bij investeringen en onderhoud oevers en water beter bereikbaar en beleefbaar maken voor recreanten door bijvoorbeeld de aanleg van een brug of het maaien van oevers. Op mijn verzoek heeft de Unie van Waterschappen een bijeenkomst belegd over het rapport «Waterschappen aan de wandel: recreatief medegebruik bij waterschappen nu en in de toekomst» (TK, 31 700 XIV, nr. 152). Tijdens deze bijeenkomst stond het verankeren van het recreatieve medegebruik in de uitvoering van het beleid centraal. Uitkomst van deze bijeenkomst is dat de Waterschappen samen met Rijkswaterstaat een kennisnetwerk gaan oprichten gericht op het verbeteren van de openstelling van oevers. De Unie van Waterschappen vervult hierbij een aanjaagrol.

Hiermee geef ik tevens invulling aan de motie Van Gent (GL) en Jacobi (PvdA) (TK, 31 700 XIV, nr. 95) met het verzoek om de knelpunten van het recreatief toegankelijk maken van oevers te inventariseren en daarover afspraken te maken.

2 Ruimte voor ondernemen

De toeristisch-recreatieve sector is niet subsidiegedreven. Bestaansrecht ontleent de sector grotendeels aan een aantrekkelijke fysieke omgeving, wat maakt dat de wil om landschappelijk verantwoord te ondernemen groot is. Echter de sector is versnipperd en voelt zich beperkt in de ruimte om te ondernemen door de vele wetten en regels. Hierdoor is de behoefte aan toepasbare kennis en één aanspreekpunt bij het Rijk groot.

2.1 Innovatie recreatie en ruimte

Niet alleen in het stedelijk gebied, maar ook in het landelijk gebied zijn er belangrijke kansen en uitdagingen voor recreatie en toerisme. Samenwerking op gebiedsniveau is hiervoor essentieel. Immers, de concurrentiepositie van een streek in toeristisch-recreatief opzicht wordt bepaald door het geheel van aanwezige waarden van natuur, landschap – vooral gevormd en onderhouden door boeren – en cultuurhistorie, de daaraan toegevoegde openbare recreatieve infrastructuur, plus de producten van toeristisch-recreatief ondernemerschap en de multifunctionele landbouw, waaronder plattelandstoerisme en streekproducten.

Om tot een wervend gebiedsperspectief te komen is nauwe samenwerking tussen de verschillende overheden, de verschillende ondernemers-

groepen en maatschappelijke belangenorganisaties een essentiële voorwaarde. De VROM-raad heeft in haar advies «Groeten uit Holland» als voertuig hiervoor het concept van de regionale beeldverhalen geïntroduceerd. Het toeristisch-recreatief bedrijfsleven wordt daarbij gezien als motor voor de regionale gebiedsontwikkeling en als medevormgever van de ruimtelijke kwaliteit van een regio.

Een groep vooruitstrevende recreatieondernemers heeft landschappelijk verantwoord ondernemen hoog in het vaandel staan. Ik heb dit initiatief ondersteund via de inzet van het InnovatieNetwerk en het organiseren van InnovatieTafels. Thans is dit initiatief in een vervolgfase terecht gekomen. Er is een Innovatieprogramma Recreatie en Ruimte voor de periode 2009–2010 opgesteld, waarin zeven ondernemerspilots in nauwe relatie met hun omgeving zullen worden uitgewerkt. Ik ondersteun innovatie van de recreatiesector door formatie te leveren voor een Innovatiefaciliteit. Een belangrijke taak hiervan is te voorzien in de behoefte aan toegepaste kennis bij ondernemers.

Zoals gemeld in de Toerismebrief van juni 2008, heeft de staatssecretaris van EZ de provincies opgeroepen om te komen met voorstellen voor het ontwikkelen van regionale beeldverhalen. Daartoe hebben inventarisaties plaatsgevonden, waaruit inmiddels een selectie is gemaakt. Gekozen is voor een vergelijkbare opzet in een door het Rijk te ondersteunen aanjaagperiode, als bij het Innovatieprogramma voor de recreatieondernemers. Het project Regionale beeldverhalen krijgt vorm in een kennis- en innovatietraject met een looptijd van 3 jaar. Gekozen is voor zes regionale beeldverhalen, die op basis van het te verwachten leereffect belangrijke voorbeelden kunnen zijn voor toekomstig denken en handelen in andere delen van Nederland.

Ook is er voor gekozen de gebiedsinnovaties en ondernemersinnovaties hand in hand te laten gaan. Innovatieve ondernemers kunnen daarbij een belangrijke motor zijn voor de gebiedsontwikkeling in de regionale beeldverhalen.

Het IPO werkt thans een plan van aanpak uit, waarin de volgende regionale beeldverhalen zijn geselecteerd:

1. Heuvelland Zuid-Limburg, waarbij het leerelement vooral zit in evaluatie en actualisatie van het reeds opgestelde beeldverhaal Heerlijkheid Heuvelland.
2. Friese Merengebied, waarin de waterrecreatie een centrale plaats zal innemen.
3. Midden-Brabant/Groene Woud
4. Zeeuwse Delta
5. Veluwe
6. Rivierengebied («Dijk van een Delta»).

Voor een aantal van deze gebieden is een koppeling mogelijk met het beleid voor de Nationale Landschappen. Bij de laatste vier is een koppeling mogelijk met de ondernemerspilots uit het Innovatieprogramma Recreatie en Ruimte. Voor Rivierengebied en Zeeuwse Delta speelt de strijd tegen het water niet alleen historische rol, maar worden innovaties gerelateerd aan de te verwachten klimaatverandering en de wateropgave.

Ingezet wordt op het ontwikkelen van één Kennis- en Innovatiefaciliteit voor zowel de ondernemersinnovaties als de regionale beeldverhalen. Naast LNV zullen ook EZ en de provincies hieraan bijdragen. Hierdoor kan een formatief sterkere kennis- en innovatiefaciliteit ontstaan, die de ontwikkelingen in de komende jaren krachtadiger kan ondersteunen.

Tijdens de gehouden strategische dialoog heeft de recreatiesector gepleit voor het mogelijk maken van een leergang recreatie in het groene onder-

wijs. Op dit moment wordt door de Innovatiefaciliteit Recreatie en Ruimte in samenwerking met de Groene Kenniscoöperatie de mogelijkheid van een arrangement competentieontwikkeling in de recreatiesector verkend. In het najaar moet hier duidelijkheid over komen.

Op verzoek van innovatieve recreatieondernemers wordt een maatschappelijke kosten-baten-analyse gemaakt over innovatief ondernemerschap dat bijdraagt aan de kwaliteit van de ruimtelijke omgeving. De uitkomst hiervan kan belangrijk zijn voor het overtuigen van collega-ondernemers om over te gaan tot soortgelijk, toekomstgericht, maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Ik ondersteun de innovatie in de recreatiesector van harte. Daartoe stel ik voor 2009 en 2010 € 1,5 miljoen beschikbaar om de sector te ondersteunen bij het ontwikkelen van innovatieve en duurzame combinaties van recreatiesector, regio en ruimtegebruik. Tevens kan gebruik worden gemaakt van het beschikbare instrumentarium van het ministerie van EZ. Daarbij is het van belang dat de beweging die nu in gang gezet wordt door de voorlopers, wordt overgenomen door de rest van de sector. Een belangrijke rol is hierbij weggelegd voor de brancheorganisaties.

2.2 Multifunctionele landbouw: kansen voor plattelandstoerisme

In mijn brief van 28 april jl. heb ik u geïnformeerd over de voortgang van de Taskforce Multifunctionele Landbouw (TK, 30 252, nr. 16). De Taskforce richt zich op het professionaliseren en opschalen van de multifunctionele landbouw, ook op het gebied van agrotourisme, recreatie en streekproducten. Op het gebied van recreatie en toerisme heeft de Taskforce zich in de afgelopen periode o.a. gericht op het leggen van verbindingen tussen betrokken partijen. Alleen door nauwere samenwerking is een verdere ontwikkeling van deze sector te realiseren. Een analyse over de raakvlakken tussen landbouw en recreatie wijst uit dat er vraag is naar goede vormen van recreatie en toerisme op het platteland. De Taskforce wil op basis van bestaande onderzoeken nog scherper krijgen waar de markt precies zit en vervolgens samen met initiatieven in het veld (agrarisch en niet-agrarisch) de mogelijkheden verder ontwikkelen. Hierbij zal de samenwerking worden gezocht met het Innovatieprogramma Recreatie en Ruimte.

In het Algemeen Overleg over de Toerismebrief van september 2008 heeft de Kamer verzocht tijdens de Grüne Woche 2009 aandacht te besteden aan de promotie van ons land als toeristische bestemming. Een stand van het Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen (NBTC) is op de beurs van 2009 aanwezig geweest, met daarbij ook enige aandacht voor plattelandstoerisme. In samenwerking met het NBTC in Duitsland en de Taskforce Multifunctionele Landbouw wordt momenteel onderzocht hoe het plattelandstoerisme het beste gepresenteerd kan worden op de Grüne Woche in 2010 en de daarop volgende jaren, waarbij zowel aandacht wordt besteed aan verblijfsaccommodaties op het platteland, als streekproducten, cultuur en activiteiten. De Grüne Woche is de grootste consumentenbeurs in Duitsland gericht op agrarische producten, met name voedsel, en wordt jaarlijks bezocht door ruim 400 000 consumenten. Meer dan 50 landen presenteren zich op deze beurs. Ook Nederland toont hier jaarlijks haar brede scala aan agrarische producten.

2.3 Wet- en regelgeving

Innovatief ondernemerschap en adequaat kunnen inspelen op actuele ontwikkelingen in de vraag vereisen voldoende ontwikkelingsruimte voor de recreatiesector.

Vermindering regeldruk

Nog steeds signaleren recreatieondernemers en (verbrede) boeren dat wet- en regelgeving vernieuwing in de weg staat. Uit een quick scan bij de ondernemers, die hebben deelgenomen aan de InnovatieTafel Recreatie en Ruimte, blijkt dat het knelpunt vooral ligt bij hoe er met wetten en regels wordt omgegaan. Aspecten als interpretatie op lokaal niveau, toezicht en stroperigheid van procedures worden genoemd. Ik zal daarom een bijeenkomst met een aantal wethouders organiseren om de aanpak van de tien meest knellende regels te bespreken.

Ook heeft overleg plaatsgevonden tussen de interdepartementale Regiegroep Regeldruk en de RECRON; dit naar aanleiding van de toezegging over aanpak regeldruk van de staatssecretaris van Economische Zaken tijdens het Algemeen Overleg over de Toerismebrief van 10 september 2008.

Om in dit dossier een nieuwe stap te maken, is gestart met een interdepartementaal project Vermindering Regeldruk en Toezicht Recreatie en Toerisme in samenwerking met het IPO en VNG waarin de stand van zaken wordt geïnventariseerd en wordt bezien of extra inspanningen nodig zijn.

Natuurwetgeving

Natura 2000 brengt de unieke natuurwaarden van de belangrijkste natuurgebieden van ons land in beeld om die te behouden om tot in lengte van dagen te kunnen blijven genieten. In het Natura 2000-proces vragen thans de activiteiten voor de op te stellen beheerplannen om extra aandacht. Voor 162 in het kader van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn aangewezen gebieden dienen deze plannen te worden opgesteld. Ik vind het van groot belang dat de betrokken organisaties op het gebied van recreatie en toerisme de krachten hebben gebundeld in de Regiegroep Recreatie en Toerisme in Natura 2000 met als belangrijkste doel te komen tot gezamenlijke belangenbehartiging en inbreng in de 162 op te stellen beheerplannen. Om de kansen die Natura 2000 voor recreatie biedt te kunnen verzilveren is het van groot belang om met alle belanghebbenden voortgang te maken in het proces. De beheerplannen dienen uiteindelijk zekerheid en duidelijkheid te geven over wat er wel en niet kan en richting te geven over de ontwikkelingsmogelijkheden.

Evaluatie WOR

In het kader van decentralisatie van verantwoordelijkheden, vermindering van wet- en regelgeving en terugdringen van administratieve lasten is in 2005 de Wet op de openluchtrecreatie (WOR) ingetrokken; dit met een overgangstermijn voor het onderdeel van de landelijke kampeerregeling tot 1 januari 2008. Overeenkomstig de eind 2007 aan de bij de verblijfsrecreatie betrokken organisaties gedane toezegging, vindt thans op verzoek van LNV in nauw overleg met de VNG een evaluatie plaats van het gemeentelijk verblijfsrecreatiebeleid na intrekking van de WOR. De resultaten zullen worden besproken met de gemeenten en de bij de verblijfsrecreatie betrokken organisaties.

2.4 Recreatiemonitor

De huidige informatie over de recreatiesector is erg versnipperd. Naar aanleiding van het AO over de Toerismebrief van 10 september jl. laat ik een verkenning uitvoeren om deze kennis te bundelen en te monitoren in een zogenaamde recreatiemonitor.

3 Communicatie

Er is al veel toegankelijke natuur, landschap en platteland. Dat is bij velen onbekend. Is het groen goed te vinden? Strand je als stedeling in de stadstrand op een industrieterrein? Het gebruik van het groen wordt mede bepaald door de bekendheid en vindbaarheid ervan. Zijn er aantrekkelijke toegangspoorten? Waar liggen bijvoorbeeld de landgoederen onder de Natuurschoonwet die openbaar toegankelijk zijn? Dat wil ik graag onder de aandacht brengen van de Nederlanders met de publiekscampagne over landschap.

Het toeristische product Nederland bestaat echter uit méér dan alleen het groene domein in of nabij de stad of in de rest van Nederland.

De vraag van de consument verbindt alle professionele partijen en tegelijkertijd is deze vraag diffuus en daardoor moeilijk te operationaliseren. Daar is zowel bij publieke en private partijen behoefte aan. Ik neem de belangrijkste uitkomst uit de strategische dialoog «begin bij de vraag van de recreant» dus zeer ter harte en zal in samenwerking met andere partijen verkennen wat de mogelijkheden zijn om de verschuiving naar een meer vraaggerichte manier van werken te operationaliseren.

Een mooier landschap, maak het mee!

Op 23 juni is de driejarige publiekscampagne «Een mooier landschap, maak het mee» van de ministeries van LNV en VROM, de provincies en de maatschappelijke partijen in het Landschapsmanifest gestart. In de Agenda Landschap is aangegeven dat het kabinet streeft naar een verhoging van het rapportcijfer dat Nederlanders aan landschap geven van een 7,3 in 2006 naar een 8,0 in 2020. Om deze waardering te laten toenemen, is het van belang dat mensen optimaal kunnen genieten van hun omgeving en dat zij daarnaast in staat worden gesteld om zelf een actieve bijdrage te leveren aan het landschap. De campagne laat zien dat er veel mogelijkheden zijn om te genieten van het Nederlandse landschap. Mensen kunnen het landschap meemaken door er te recreëren, maar zij kunnen ook meewerken aan het landschap door een bijdrage te leveren aan een aantrekkelijke (groene) leefomgeving en het onderhoud en beheer hiervan.

Kortom: het wordt mooier als je meedoet.

De minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
G. Verburg

Uitkomsten strategische dialoog recreatie**Aanleiding**

Het huidige recreatiebeleid bestaat zo'n 50 jaar en richt zich met name op het aanleggen van groen nabij verstedelijkte gebieden, waar tekorten zijn aan recreatiegroen. Het ministerie van LNV vraagt zich af of dit recreatiebeleid nog wel voldoet aan de vraag van de recreant in de 21e eeuw. Om deze vraag te beantwoorden, nam zij het initiatief tot een dialoog met de samenleving over dit onderwerp. Deze strategische dialoog recreatie is aangekondigd in de kabinetsreactie op het VROM-raad advies «Groeten uit Holland».

Doel dialoog

Tijdens de dialoog ging LNV het gesprek aan met de samenleving over recreatie in Nederland. Gezamenlijk zijn kansen verkend. Dit dient als input voor de visie recreatiebeleid van LNV.

Gevoerde gesprekken

In de 2008 en 2009 heeft LNV een dialoog over het toekomstige recreatiebeleid gevoerd met verschillende personen en organisaties. Hiertoe heeft LNV aparte bijeenkomsten georganiseerd binnen en buiten LNV en heeft discussie gevoerd bij bestaande overleggen. Deelnemers waren vertegenwoordigers uit de sector (ondernemers, consumentenorganisaties), maatschappelijke organisaties (van gezondheidszorg tot natuurbescherming), wetenschappers, collega-departementen en andere overheden. De gesprekken zijn breed gestart vanuit opvattingen, kansen en de problematiek. Daarna zijn de gesprekken toegespitst op wenselijke toekomstbeelden en de te ondernemen acties voor zowel LNV, als de andere deelnemers aan het gesprek.

In februari is in samenwerking met het NAI de themamaand Vrije Tijd georganiseerd in het kader van de manifestatie «Maak ons land».

Uitkomsten

De strategische dialoog heeft een rijke opbrengst aan inzichten, ideeën en beelden opgeleverd. Hieronder de twee hoofdconclusies voor LNV.

A. Groen recreatiebeleid draagt bij aan meerdere doelen

Alle gesprekspartners benadrukken **de betekenis van recreatie** voor gezondheid en welzijn (**people**), draagvlak voor natuur (**planet**) en werkgelegenheid, economische groei, vestigingsklimaat (**profit**) en kansen voor ruimtelijke kwaliteit. Recreatie is geen randactiviteit meer voor de zon- en feestdagen, maar een deel van de leefstijl. Daardoor speelt het op alle deelterreinen van de leefomgeving: in de stad, in de brede stadsrand, op het platteland en in natuurgebieden en zelfs in werkomgevingen zoals bedrijventerreinen.

«De traditionele legitimatie voor recreatiebeleid was welzijn, kilometerreductie en het in de luwte houden van kwetsbare natuurgebieden. Hier is nu bij gekomen: de impact van vrijetijdsbesteding op de ruimtelijke kwaliteit; de economische betekenis van de sector in termen van werkgelegenheid, groei en vestigingsklimaat; gezondheid en de toegenomen schaarste van ruimte voor vrije tijd.» (B. van der Tuuk, Grontmij)

«Wat je doet in je vrije tijd, bepaalt je identiteit. Net zoveel als je baan of je professionele bezigheden.» (J. Caalders, BUITEN, Bureau voor Economie & Omgeving)

«Tachtig procent van de kinderen komt niet meer in het bos. De vanzelfsprekendheid om buiten te zijn, is er niet meer. Voor een stabiele samenleving is dat wel nodig.» (N. Sangers, Staatsbosbeheer)

De **breedte van het onderwerp vrije tijd** biedt veel kansen, bijvoorbeeld op het vlak van landschapsbeheer en ruimtelijke kwaliteit. Tegelijkertijd hangt ook alles met alles samen, waardoor het proces complexer wordt.

«De uitdaging is het verbinden van de fysieke omgeving met de mensen die er wonen en recreëren en de relatie te leggen met de identiteit van het gebied.» (D. Hurkmans, Boerderijuitje.nl)

«Pas op dat we niet verzeild raken in een discussie over verantwoordelijkheden en bestuursstructuren. Organiseer eigenaarschap, betrek boeren en buitenlui erbij en geef een gebied identiteit en een status.» (C. Van der Kamp, gemeente Midden-Delfland)

De maatschappelijk breed gedragen urgentie voor recreatie ontbreekt bij beleidsmakers en politici. **Onderstreep deze urgentie**, die burgers en ondernemers wél ervaren, door koppeling aan bijv. gezondheid of ruimtelijke kwaliteit

«Recreatie speelt een belangrijke rol bij het voorkomen en verkleinen van gezondheidsrisico's zoals overgewicht, depressie en diabetes. Deze gezondheidsproblemen zijn tevens speerpunten in het preventiebeleid van VWS. Recreatie kan hierin een substantiële rol vervullen.» (I. ter Laak, GGD Nederland)

«Uit onderzoek blijkt dat mensen in hun huishouding pas als laatste gaan bezuinigen op vakantie en vrijetijdsbesteding. Zij vinden vrije tijd en een groene leefomgeving heel belangrijk. Op de politiek-bestuurlijke agenda staan deze onderwerpen echter onderaan.» (H. Kromhout, ANWB)

«Kies een stip op de horizon. Organiseer bijvoorbeeld de meest groenblauwe Olympische Spelen ooit. Kwaliteit van leven moet het uitgangspunt zijn.» (P. Eilander, gemeente Amsterdam)

«Niet alleen LNV moet zich inspannen voor meer groen en groene vrijetijdsbesteding. Andere bestuurders moeten dit belang ook als vanzelfsprekend meenemen in hun beslissingen en afwegingen. Daarnaast is een integrale aanpak van gebiedsontwikkeling nodig qua beleidsafweging, maar kan de uitvoering zich richten op sectorale uitvoering. Dan komt de uitvoering op gang.» (N. Sangers, Staatsbosbeheer).

B. Van aanbod- naar vraaggericht

Het gedrag van de recreant en toerist beperkt zich niet tot het groene domein: **begin bij de vraag naar vrijetijdsbesteding** en niet bij het groene aanbod. Afhankelijk van tijd en motieven en het rode, groene of blauwe aanbod varieert de actieradius van de recreant of toerist van dichtbij huis tot heel Nederland.

Vrije tijd is met het leven verweven. Elke dag heeft vrije tijd. Nederland is zoals een pretpark, alles zo dicht bij elkaar. Vrijetijdsbeleving dicht bij huis is belangrijk.» (R. Holmes, HISWA)

«Klimaatverandering, de druk op de ruimte, het energievraagstuk, ze zijn van invloed op het recreatieaanbod. Aan de andere kant veranderen onze voorkeuren als recreant. Hoe manage je dat? Er is niet één partij verantwoordelijk. Gemeenten en provincie hebben een eigen rol, ook de sector is bereid haar verantwoordelijkheid te nemen. Een rijksbrede aanpak is

een belangrijke stap om processen in gang te zetten.» (M. van der Tas, Stichting Recreatietoervaart Nederland/VROM-raad)

Doordat we op beleidsniveau vanuit het aanbod (landschap, natuur, platteland, ondernemers, cultuur(historie)) invulling geven aan recreatie, wordt het belang ervan te vaak over het hoofd gezien en **worden kansen gemist**.

«Is er voor vrije tijd wel vrije ruimte?» (J. Starckenburg, Stichting IJssel-landschap)

«Recreatie zou mee moeten liften met het advies van de commissie Veerman (Deltacommissie), anders worden kansen gemist. Hoe zouden we bijvoorbeeld met een recreatiebril naar het Markermeer kijken?» (M. van der Tas, Stichting Recreatietoervaart Nederland/VROM-raad)

«De uitkomst van een totaal ongecoördineerd en versnipperd recreatiebeleid van publieke en private partijen is dat innovatieve dingen gebeuren, die elders niet doordringen (...).» (J. Lengkeek, Wageningen Universiteit)

«Commerciële partijen kunnen wat betekenen als het gaat om de koppeling van recreatie met publieke doelen. Zo merkten wij dat kinderen niet meer zo makkelijk in contact komen met water. Met zeilschoolhouders in Zeeland zijn we daarom gestart met schoolzeilen, en energiemaatschappij Delta NV sponsort dit.» (R. Holmes, HISWA)

Private partijen en andere overheden staan dicht bij de vraag van de consument dan het Rijk. De vraag is divers en verandert steeds. De vraag van de recreant en toerist, is hetgeen private en publieke aanbieders van recreatie bindt. De sector is niet subsidiegedreven, maar ontvangt wel graag beleidsmatige ruimte. Ruimte in de zin van flexibiliteit in de als knellend ervaren regelgeving (bijv. Natura 2000), maar ook in de zin dat de minister van LNV aangeeft waarvoor zij kiest: waar wil ze stimuleren en waar niet, waar ligt voor haar de passie?

Bij private en publieke partijen heerst een positieve energie. De balans tussen een mooi landschap en ruimte voor recreatief ondernemerschap staat hoog in het vaandel.

«In 2020 zie ik graag een sector die samen met maatschappelijke partners innovatief bezig is, die de markt goed kent en goed bedient. Nieuwe markten aanboort. Op basis van regionale beeldverhalen bieden ondernemers producten waar de recreant op zit te wachten.» (M. Maassen, RECRON)

«Ik zie recreatieondernemers nu en in 2020 nog meer als producent van ruimtelijke kwaliteit» (H. Hillebrand, InnovatieNetwerk, tegenwoordig werkzaam bij Habitura)

«Maatschappelijk verantwoord ondernemen betekent óók ondernemen met de omgeving» (G. Berkelmans, De Groene Kamer)

De aanleg van groen en groene verbindingen is, met name in de Randstad, hard nodig. Voor de realisatie ervan is ook inzet vanuit het Rijk nodig. De sector wil hierin graag **ruimte om te ondernemen met oog voor het landschap**.

«Er moeten gebieden aangewezen worden, anders komt het moeilijk van de grond. In Midden-Delfland hadden wij een eigen reconstructiewet met de stok achter de deur van onteigening. Amper hoeven te gebruiken, maar het helpt wel. De reconstructiecommissie kon tegen de stedelijke druk op.» (C. Van der Kamp, gemeente Midden-Delfland)

«Een bufferzone is geen ligweide. Als een bredere invulling mogelijk is, met ruimte voor commerciële voorzieningen, zijn er ook mogelijkheden

vanuit de ondernemers. Maak het ondernemers mogelijk om aan de vraag te voldoen» (J. Thönissen, RECRON)

«Het liefste zie ik een multifunctionele agrariër die z'n recreatieve neven-tak direct in z'n portemonnee voelt, doordat een recreant deelneemt aan die dingen die er op de boerderij gebeuren.» (J. Ham, ver. Meerboeren Haarlemmermeer)

«Een commerciële insteek is voor een deel een randvoorwaarde.» (J. Thönissen, RECRON)

Steeds geven de gesprekspartners aan dat recreatie een **gedeelde verantwoordelijkheid** is. Bij een vraaggerichte benadering van het onderwerp wordt de onderlinge samenhang duidelijk. Andere overheden en de sector nemen hierin graag hun verantwoordelijkheid. Zij zouden vanuit het Rijk graag een gezamenlijke, rijksbrede, inspirerende (en daarmee sturende) visie zien. De minister van LNV kan volgens sommigen hiervoor dan coördinerend bewindspersoon zijn.

«Tegenwoordig is regelgeving zo ingewikkeld, zijn er zo veel claims op de ruimte en zijn de verschillende belangen zo goed georganiseerd, dat het voor de overheid steeds moeilijker wordt om zijn publieke taken uit te voeren. Vooral voor recreatie is het belangrijk dat de belangen van de ander gebruikt worden om de eigen doelstellingen te bevorderen. Natuur en recreatie zijn wat dat betreft al een heel eind op de goede weg. Als je de koek groter maakt, valt er meer te verdelen.» (P. Makken, ANWB)

«Het gaat om kennen en gekend worden. Gebiedsontwikkeling heeft meer te maken met samenwerking dan met regelgeving. Samen optrekken, dan blijkt er veel meer mogelijk» (R. van der Zijl, Taskforce Multifunctionele Landbouw)

«Aansluiten bij de «vraag van de recreant» is ook een valkuil. Soms moet je ook aanbodgericht beginnen, vanuit het groen. Als je er dan ondernemers bij betrekt, weet je dat het vanzelf meer vraaggericht wordt ingevuld.» (D. Hurkmans, Boerderijuitje.nl)

«Het onderscheid tussen recreatie en toerisme is niet logisch meer. De markt speelt daar al op in met integrerende begrippen als «leisure». Op rijksniveau verdient het dan ook aanbeveling om een duidelijke verbinding te maken tussen recreatiebeleid (voortouw LNV) en toerismebeleid (voortouw EZ). Het Rijk heeft hierbinnen een eigen rol in bijvoorbeeld het vertalen EU-beleid.» (L. Meuleman, RMNO)

«Het Rijk moet niet proberen beter te doen wat de provincies al doen.» (H. van Waveren, provincie Zeeland).

Rods

Het rijksdoel Recreatie om de Stad (RodS) beoogt de aanleg van groot-schalige recreatiegebieden rond de steden in de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht en Gelderland met een totale oppervlakte van ca. 14 500 ha. Op deze wijze wil het Rijk de dagrecreatieve tekorten in de stedelijke omgeving verkleinen.

Het Rijk en de provincies hebben op basis van de tussenevaluatie Recreatie om de Stad geconstateerd dat de realisatie van RodS te traag verloopt met het oog op de taakstelling en de eindtermijn en hebben bestuurlijk de afspraak gemaakt om te komen tot een versnelling.

Hierbij worden de mogelijkheden bezien om via andere uitvoeringsconcepten de taakstelling te realiseren, waarbij de regionale recreatie-behoefte centraal staat. De nieuwe uitvoeringsconcepten zijn tussen Rijk en provincies vastgelegd in de ILG-bestuursovereenkomsten (Noord-Holland nog in voorbereiding).

Voorbeelden van deze nieuwe uitvoeringsconcepten zijn:

- *Van gebieden naar verbindingen en locaties:* In plaats van grootschalige inrichting van recreatiegebieden inzet op de realisatie van verbindingen voor wandelen, fietsen e.d., met op de knooppunten inrichting van recreatieve voorzieningen (uitkijkpunt, informatiepaneel, horeca, e.d.).
- *Oplossen van recreatieve knelpunten:* Bijvoorbeeld de aanleg van een brug of tunnel om recreatieve routes met elkaar te verbinden.
- *Zelfrealisatie van boeren (particulier beheer) of projectontwikkelaars:* Niet de overheid zorgt voor RodS, maar particulieren. Of marktpartijen realiseren tegelijk met de realisatie van woonwijken bovenwijksgroen waarbij vooraf prestatie en prijs zijn bepaald.
- *Rood voor groen:* Het bekostigen van recreatieve voorzieningen vanuit de grondexploitatie van vooral woningbouw in of aan de rand van bestaande of geplande recreatieprojecten. Een andere vorm is het koppelen van economisch sterke toeristische voorzieningen aan de realisatie van (gratis) recreatieve voorzieningen.
- *Grijs voor groen:* Het bekostigen van recreatieve voorzieningen vanuit de aanleg van infrastructuur.
- *Blauw voor groen:* Koppelen van maatregelen voor waterberging en recreatie, waarbij de waterberging leidend is bij verwerving en inrichting van het natte casco en recreatie hier vervolgens als een extra laag overheen gelegd wordt.
- *Krachtwijken:* Het realiseren recreatieve verbindingen tussen het groen in en om de stad door het koppelen van bestaande rijksbudgetten (ISV en ILG).
- *Groen voor groen:* Het koppelen van recreatie en landbouw. De functie wordt «landbouw met bijzondere recreatieve betekenis», gekoppeld aan een planologisch regiem waarmee zij neveninkomsten kunnen genereren. De boeren krijgen tegen een lagere vergoeding dan de normale pacht het gebruik van de grond met als verplichting RodS inrichting toe te staan en de betreffende gronden overeenkomstig de recreatieve doelstelling te beheren.
- *Overheid voor overheid:* Het schuiven met locaties om grondeigendommen van andere overheden maximaal te kunnen benutten voor de realisatie van RodS.